

Türkiye - Letonya arasında imzalanan ticaret ve kliring anlaşmaları ve merbutlarının tasdiki hakkında kanun lâiyhası ve Hariciye ve İktisad encümenleri mazbataları (1/953)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı : 6/681

28 - II 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye - Lettonya arasında 12 - I - 1938 tarihinde Rigada imzalanan ticaret ve klirink mukaveleleri ve merbutlarının tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri heyetince 17 - II - 1938 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunumuştur.

Başvekil
C. Bayar

Esbabı mucibe mazbatası

Letton Hükûmetile 12 son kânun 1938 tarihinde Rigada imzalanmış 2294 numaralı kanunun Hükûmetinize verdiği salâhiyete istinaden 27 son kânun 1938 tarihinde meriyete girmesi İcra Vekilleri heyeti kararla kabul edilen Türk - Letton ticaret ve Clearing anlaşmaları ve merbutları ilişik olarak sunulmuştur.

Ticaret anlaşması ile iki memleketin yekdiğerine yapacağı idhalâtın nevi ve mikdarı anlaşmaya merbut A ve B listelerinde dercedilmiştir. Bu listelerde münderic kontenjanların tezyidi hakkındaki taleplerin hayırhahlıkla tedkik edileceği anlaşmalarda ayrıca tasrih olunmuştur.

Lettonyalılar tarafından bize verilen kontenjanlar meyânında incir, üzüm, pamuk, yün, ve tiftik gibi mühim ihracat maddelerimize büyük mikyasta yer tahsis edilmiştir.

Buna mukabil memleketimiz sanayiinin muhtaç olduğu sellüloz, sargılık kâğıd, matbaa kâğıdı, kontrplâka gibi mühim mevaddın Lettonyadan idhal edilebileceği azamî mikdarlar üzerinden kontenjanlar elde edilmiştir. İşbu Anlaşma umumiyet itibarile memleketimize yeni bir mahreç temin edecek ve ticarî mübadele hacmini geniş mikyasta arttıracak mahiyettedir.

Tasdikımıza arz edilen Clearing anlaşmasına gelince bu da şimdiye kadar tatbik ettiğimiz esaslar dahilinde aktedilmiştir.

Millî menfaatlerimize uygun düşen bu anlaşmaların Yüksek Kamutay tarafından tasdik ve kabulünü, Hükûmetiniz dilemektedir.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/953
Karar No. 18

22 - III - 1938

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Letonya arasında 12 - I - 1938 tarihinde Riga'da imzalanan ticaret ve kliring mukavelesinin tasdikına mütedair olup Başvekâletin 28 şubat 1938 ve 6/681 sayılı tezkeresile Büyük Meclise sunulan ve encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası Hariciye vekili Dr. Tevfik Rüstü Aras hazır olduğu halde tedkik ve mütelea olundu.

Hükümetimizce umumî şekilde kabul edilmiş olan esaslar dahilinde tanzim ve imza kılınan işbu anlaşmaların iki memleket arasındaki ticaret münasebetini idame ve takviye eylediği ve bizim bu memleketle olan ihracat ve idhalât

hacmimizin büyümesine ve canlanmasına meydan açacağı tedkik neticesinde görülmüş ve anlaşılmasıyla kanun lâyihası aynen kabul ve havalesi mucibince İktisad encümenine tevdi buyurulmak üzere yüksek katımıza sunuldu.

Hariciye E. Reisi	M. M. N.	Kâtib
Trabzon	Kastamonu	Kastamonu
H. Saka	Ş. İlden	Ş. İlden
Kars	Kocaeli	Antalya
M. Akyüz	I. S. Yiğit	Dr. C. Tunca
İzmir	Tokad	Erzurum
H. Mentеше	N. Poroy	P. Demirhan

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisad encümeni
Esas No. 1/953
Karar No. 26

28 - III - 1938

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Letonya arasında 12 - I - 1938 tarihinde Riga'da imzalanan ticaret ve kliring mukavelelerinin tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 17 - II - 1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasile Hariciye encümeni mazbatası encümenimize havale edilmele tedkik ve müzakere olundu :

İki memleket arasında akid ve imza edilen ticaret ve kliring anlaşması memleketimizin iktisadi menfaatleri göz önünde tutularak yapılacak idhalât ve ihracat muayyen kontenjan listelerine bağlanmış olduğundan bu suretle şimdiye kadar kabul ve tatbik edilen umumî esaslardan ayrılmamıştır.

Bu noktai nazardan keyfiyeti tedkik eden

encümenimiz mukavele hükümlerini iktisadi menfaatlerimize uygun bulduğundan anlaşmaların tasdikını teklif eden kanun lâyihasının kabulünü muvafık bulmuştur.

Umumî heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İk. E. R.	M. M.	Kâtib
İzmir	Giresun	Niğde
R. Köken	I. Sabuncu	Dr. R. Ferid Talay
Maraş	Seyhan	Zonguldak
K. Kusun	Esmâ Nayman	H. Karabacak
Samsun	İzmir	Kocaeli
Ali Tunalı	Benal Arıman	I. Dıblan
Gazi Anteb		Konya
B. Kaleli		H. Dikmen

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Türkiye - Lettonya arasında Rigada imzalanan
ticaret ve kliring anlaşmaları ve merbutlarının
tasdiki hakkında kanun lâyihası*

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile, Lettonya Hükûmeti arasında Rigada imzalanmış 2294 numaralı kanuna müsteniden 27 kânunusani 1938 tarihinden itibaren meriyet mevkiine geçen 12 kânunusani 1938 tarihli Türkiye - Lettonya ticaret ve clearing anlaşmalarına ilişkileri kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icra-

ya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

17 - II - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Dr. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V. ve Zr. V. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	Ş. Kesebri
S. İ. M. V.		G. İ. V.
Dr. H. Alataş		Rana Tarhan

TÜRKİYE VE LETONYA ARASINDA TİCARET ANLAŞMASI

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ve Letonya Cümhuriyeti Hükûmeti iki memleket arasındaki ticarî mübadeleleri kolaylaştırmak ve genişletmek arzusu ile aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti, Letonya menşeli emteanın, ilişik A listesinde gösterilen kontenjanlar hududu dahilinde, kendi ülkesine idhali için bütün muktazi müsaadeleri bahşeyecektir.

Madde — 2

Letonya Hükûmeti Türk menşeli emteanın, ilişik B listesinde gösterilen kontenjanlar hududu dahilinde kendi ülkesine idhali için bütün muktazi müsaadeleri bahşeyecektir.

Madde — 3

İki Hükûmet ilişik A ve B listelerinde mevcut bulunmayan emteanın idhali veya A ve B listelerinde derpiş edilen kontenjanların tezyidi taleplerini en büyük hayırhahlıkla tedkik etmeği taahhüd ederler.

Madde — 4

Her iki taraftan ihraç edilecek iki memleket menşeli emteaya iki memleketin salâhiyetkar makamları tarafından ilişik modellere göre, iki nüsha olarak, tanzim edilmiş bir menşe şahadetnamesi terfik edilecektir.

Bu şahadetnamelerin B ikinci nüshaları giriş gümrük bürosu tarafından damgalanacak ve bu büro vasıtasile, idhalâtçı tarafından tediyatı yapılacağı, bankaya tevdi edilecektir.

Doğrudan doğruya yapılmayan idhalât halinde, menşe şahadetnameleri yerine, menşe memleket konsolosu tarafından verilmek şartile, irsalâtın bir kısmına müteferri müfrez menşe şahadetnamesi konulabilecektir.

Madde — 5

İşbu Anlaşmaya tevfikan vaki ticarî mübadelelerin tediyatı, bu günkü tarihle imza edilen Kliring anlaşması hükümlerine göre icra edilecektir.

Madde — 6

İşbu Anlaşma imzası tarihinden on beş gün sonra meriyete girecek ve bir senelik bir devre için muteber olacaktır. Üç aylık peşin bir ihbar ile feshedilmediği takdirde senelik devreler için kendiliğinden yenilenecektir.

Rigada, 12 kânunusani 1938 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

İmza

Nuri Batu

L. Ekis

Menşe şahadetnamesi modeli aslı nüsha

Gönderen	Gönderilen
İsim	İsim
İkametgâh	İkametgâh
Sokak	Sokak
Emteanın nevi	
Ambalâj tarzı	
Paket adedi	
Marka numero	
Siklet :	{ Gayri safi Kg. Safi Kg.
Kiymet FOB	
Sevk yolu	

Yukarıda zikredilen emteanın menşeli olduğu ve bu menşe şahadetnamesinin Türkiye ve Letonya arasındaki 12 kânunusani 1938 tarihli ticaret anlaşması hükümlerine tevfiқан verilmiş olduğu tasdik olunur

Menşe şahadetnamesi modeli (B) ikinci nüshası

Gönderen	Gönderilen
İsim	İsim
İkametgâh	İkametgâh
Sokak	Sokak
Emteanın nevi	
Ambalâj tarzı	
Paket adedi	
Marka numero	
Siklet :	{ Gayri safi Kg. Safi Kg.
Kiymet FOB	
Sevk yolu	

Yukarıda zikredilen emteanın menşeli olduğu ve bu menşe şahadetnamesinin Türkiye ve Letonya arasındaki 12 kânunusani 1938 tarihli ticaret anlaşması hükümlerine tevfiқан verilmiş olduğu tasdik olunur

A - Listesi

Türk tarife numarası	Malların adı	Yıllık kontenjan Ton
66 a	Hayvanî tutkal	50
281	Galâlit	25
303	Agaç kibrit çöpü	1000
323 c	Sellüloz	500
324 A,B,C	Sargılık kâğıd	250
328 A	Matbaa kâğıdı, kesilmemiş yazı kâğıdı	100
338	Duvar kâğıdı	100
341' A.B.C.	Mukavva	100
412	Keten iplik	75
447	Her nevi ayakkabı (sair maddelerle müretteb veya gayrimüretteb) 25000 çift	20
619	Radyo makineleri	20
666	Soğuk hava tertibatını havi makine ve dolablar	Serbest
681.B	Soğuk hava tertibatını havi demiryolu vagonları	Serbest
700	Toprak boyalar	200
702 B	Madenî boyalar	55
702 D,H	Madenî boyalar	20
285	Kaplamalık ağaç yaprak ve şeridler	100
286	Parke tahtası ve kontreplâke tahtalar	400

B - Listesi

Letonya tarife numarası		Malların adı	Yıllık kontenjan Ton
Eski tarife	Yeni tarife		
54,2	348-c	Her nevi işlenmemiş öküz derileri	50
62,3b	ex 83-k	Susam	60
8,4	57-b	Kuru üzüm	175
8,5	56-b	Kuru incir	50
11	58-b,c,e	Kabuklu yahud kabuksuz ceviz ve fındıklar	75
179,1	518	Pamuk	500
21,1	171	Tütün	500
124	298	Palamut ve palamut hulâsası	40
181,1	493,495-a	Yün ve tiftik	100
15,3b	ex 67-d	Defne yaprakları	25
27-28	153-156,159	Likörler ve şaraplar	5
21,4	ex 172-c	Cigara	1
203	511	Yün halılar	1
37,5	ex 119-a	Kara havyar	0,100

Bay Elçi,

Aşağıdaki hususu ittilamıza arz etmekle şeref kazanırım:

İki memleket arasında doğrudan doğruya ticaret mübadeleleri başarmak arzusunda bulunan Letonya Cümhuriyeti Hükûmeti, alâkadarlar tarafından yahud türk şirketleri tarafından Rigada bir tütün antreposu kurulmasını temenni, ve böyle bir antreponun kurulmasını mümkün kılmak için Letonya Cümhuriyeti Hükûmeti tarafından sonradan bahşedilebilecek olan kolaylıkları tedkik etmeğe hazır olduğunu beyan eder.

Derin saygılarımın kabul buyurulmasını dilerim, Bay Elçi.

Elçis

Son Ekselans,

Bay Nuri Batu,

Türkiye Fevkalâde Elçisi

RİGA

TÜRKİYE VE LETONYA ARASINDA CLEARİNG ANLAŞMASI

İki memleket arasındaki ticarî mübadelelerden mütevellid alacakların tediyesini kolaylaştırmak maksadile, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ve Letonya Cümhuriyeti Hükûmeti aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Türkiyeye idhal edilen Letonya menşeli emtianın satın alınmasından mütevellid bilcümle ticarî alacaklar, borç olan paranın Türkiye Cümhuriyeti Merkez Bankasına yatırılmasıyla ödenecektir.

(Merkez Bankası) bu suretle tahsil edilen paraları İngiliz lirasına tahvil ettikten sonra Latvijası Bankası namına açacağı faizsiz bir «İngiliz lirası» hesabının matlubuna geçirecektir.

Madde — 2

Letonyaya idhal edilen Türk menşeli emtianın satın alınmasından mütevellid bilcümle ticarî alacaklar borç olan paranın Latvijası Bankasına yatırılmasıyla ödenecektir.

«Latvijası banka» bu suretle tahsil edilen paraları, İngiliz lirasına tahvil ettikten sonra «Merkez Bankası» namına açacağı faizsiz bir «İngiliz lirası» hesabının matlubuna geçirecektir.

Madde — 3

İngiliz liralарının türk liralарına ve türk liralарının İngiliz liralарına tahvili, Merkez bankasının resmî kurları esası üzerinden ve lat'lарın İngiliz liralарına ve İngiliz liralарının latlara tahvili tediye günü Riga borsasında İngiliz liralарının kotasyonu esası üzerinden icra edilecektir.

Faturalar türk lirasından, lat'dan veya İngiliz lirasından gayri bir para ile tanzim edilmiş ise bunların İngiliz lirasına tahvili, alâkadar ihraç müessesesine tediye günü Londranın malûm son kurlarına göre yapılacaktır.

İki banka İngiliz lirasına nazaran kendi kurlarının her tahavvülünden telgrafla birbirini haberdar edeceklerdir.

Madde — 4

İki banka kendilerine yapılan tediyelere aid ihbarnameleri, bunlara Ticaret anlaşmasının 4 ncu maddesine göre verilen menşee şahadetnamelerinin damgalanmış (B) ikinci nüshalarını terfik ederek günü gününe birbirine isal edeceklerdir.

Her tahsil ihbarnamesi « ingiliz lirası » hesabının matlûbuna geçirilen ingiliz lirası miktarını, alacağın ifade edilmiş bulunduğu döviz tutarını, kezalik alâkadar satıcıya tediyaatı mümkün kılacak tarih ve menşee aid muktezi bilecümle meşruhatı irae eyleyecektir.

İdhalâter memleketin gümrüğü tarafından damgalanmış menşee şahadetnamesinin B kısmı, idhalâter tarafından emtia bedelinin alâkadar bankaya tediyesi anında ibraz edilemediği takdirde, iki müessese tediye ihbarnamelerini, bu şahadentameler terfik edilmeksizin, müteakibilen birbirine irsal edeceklerdir.

Bununla beraber şurası mukarrerdirki, iki banka mezkûr şahadetnamelerin bilâhare tevdiini temin eyleyecek muktazi tedbirleri alacaklardır.

Madde — 5

« Merkez bankası » nın tediye ihbarnamesinin ahzinde, Latvijası banka ingiliz lirası olarak tutulan müşterek hesabın mevcudları hududu dahilinde ve tediye tarihi sırasını takib ederek hak sahibine tediyeatı icra edecektir.

Latvijası bankanın tediye ihbarnamelerinin ahzinde, Merkez bankası ingiliz lirası olarak tutulan müşterek hesabın mevcudları hududu dahilinde ve tediyaat tarihi sırasını takib ederek, hak sahibine tediyeatı icra edecektir.

Emtia satıcılarına tediyaat, Latvijası bankaca Riga borsasında ingiliz lirasının kuruna göre lât olarak ve Cümhuriyet merkez bankasıca da merkez bankasının kuruna göre türk lirası olarak yapılacaktır.

Madde — 6

İki memleket arasında icra edilen ticarî mübadelelerden mütevellid olarak Lettonya ihracatları tarafından Türkiyedeki mümessillerine borçlu bulunulan ferî masraflar ve komusyonlar, kezalik Türk ihracatları tarafından Lettonyadaki mümessillerine borçlu bulunan ferî masraflar ve komusyonlar clearing yolu ile ödenecektir.

Bununla beraber iki memleketin salâhiyettar müesseseleri bu paraları mahiyet ve istimallerini ve yukarıda zikredilen masraflar ve komusyonların bedelini hakikaten teşkil eyleyib eylemediklerini tedkik ve kontrol etmek hakkını mahfuz tutarlar.

Madde — 7

Menşee Âkid memleketlerden biri olub diğerinin ülkesinde açılan panayır ve sergilerde teşhir edilen ve satılan müstahsalların bedeli, panayır ve sergilerin kurulduğu memleketin kanunî hükümleri işbu maddelerin girişine ve satışına müsaid bulunduğu nisbette tediyaat tarih sırasına tâbi tutulmaksızın clearing yoluile tediye edilecektir.

Madde — 8

Tütün müstesna olmak üzere, Türk menşeli müstahsallar Lettonya müstahsallarile, mevcut kontenjanlar nisbetinde, hususî takaza mevzu olabileceklerdir.

Bu maddede derpiş olunan hususî takas muameleleri iki memlekettten her birinde merî formalitelere tâbi tutulacaklardır.

İşbu anlaşmanın meriyet mevkiine girmesinden evvel başlamış olan hususî takas muameleleri, bu muamelelere tevessül edildiği zaman merî olan hükümlere göre ikmal edilecektir.

İşbu anlaşmanın devamı esnasında başlanılıp anlaşmanın inkizasında itmam edilemeyen hususî takas muameleleri mezkûr anlaşmanın inkizası tarihinden itibaren altı ay içinde itmam edilecektir.

Madde — 9

İşbu anlaşmanın meriyet mevkiine girmesinden evvel icra edilmiş bulunan ticarî mübadelelerden mütevellid alacaklar işbu anlaşmanın hükümlerine tevfiқан ödenecektir.

Merkez bankasında Lettonya ihracatçıları lehine mevcut bloke hesaplar bakiyeleri, clearing hesabına nakledilecek, ve hususî takas muamelelerine mütedair 8 nci maddenin 3 ncü fıkrasında derpiş edilen haller müstesna olmak üzere, bu anlaşmanın hükümlerine göre tasfiye olunacaktır.

Madde — 10

İşbu anlaşmanın inkizasında, lehinde diğér memleket nezdinde bir bakiyesi kalacak olan iki memlekettén birinin idhalâtçıları, bu bakiyenin itfasına kadar, idhalâtları bedelini işbu anlaşmanın hükümlerine göre yatırmakta devam edeceklerdir.

Kezalik, anlaşmanın inkizasından evvel kredi ile idhal edilmiş emtianın bedeli mütekabilen clearing hesaplarna yatırılmağa devam edecektir.

Madde — 11

Her Hükümet, ihracatçılarını, işbu anlaşmada izah edildiği veçhile, clearing sistemini tatbika icbar için kendisine teveccüh eden gereken tedbirleri ittihaz eyliyecektir.

Madde — 12

İşbu anlaşma Türkiye ve Lettonya arasında bu günkü tarihte imza edilen ticaret anlaşmasının aslî cüzünü teşkil eder.

Anlaşma, ticaret anlaşması ile aynı zamanda meriyet mevkiine girecek ve aynı müddeti haiz olacaktır.

Rigada 12 kânunusani bin dokuz yüz otuz sekiz tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

İmza

L. Ekis

Nuri Batu

